

Bezoekadres
Stadhuis, Amstel 1
1011 PN Amsterdam

Postbus 202
1000 AE Amsterdam
Telefoon 020 552 9111
Fax 020 552
www.amsterdam.nl

Gemeente Amsterdam

Bestuursdienst

Directie Openbare Orde en Veiligheid
Van Traa-team/Coördinatiebureau Bibob

Retouradres: BDA, Postbus 202, 1000 AE Amsterdam

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties
T.a.v. dr. E.M.H. Hirsch Ballin
Postbus 20011
2500 EA DEN HAAG

020 552 9111

Datum 17 maart 2010 **VERZONDEN 18 MAART 2010**
Ons kenmerk
Behandeld door
Doorkiesnummer
Faxnummer
Bijlage
Kopie aan RIEC's Noord-Holland, Haaglanden/Hollands Midden, Rotterdam Rijnmond en Midden Nederland, VNG
Onderwerp Reactie G4 inzake wetsvoorstel tot wijziging Wet Bibob

Geachte heer Hirsch Ballin,

Op 29 januari 2010 (ontvangen op 10 februari 2010) heeft u ons het concept wetsvoorstel tot wijziging van de Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur (hierna: Wet Bibob) en de Wet op de kansspelen (hierna: WoK) aangeboden. Hierbij treft u een gezamenlijke reactie aan namens de G4.

Het wetsvoorstel strekt ertoe een aantal sectoren, waaronder de vastgoedsector, onder de werking van de Wet Bibob te brengen. Tevens wordt de burgemeester met een bestuurlijke sluitingsbevoegdheid in staat gesteld effectiever criminogene branches en activiteiten, die niet vergunningplichtig zijn, te weren. Voorts voorziet het wetsvoorstel in het instellen van een kwaliteitscommissie, het verruimen van de adviestertermijn voor het landelijk Bureau Bibob (hierna: LBB) tot maximaal 12 weken en krijgt de lokale driehoek inzage in het Bibob-advies. Ook wordt voorgesteld, door het verstrekken van een afschrift van het Bibob-advies aan betrokkene, de rechtsbescherming beter te waarborgen. Met deze maatregelen komt u grotendeels tegemoet aan de wens van de burgemeesters van de G4 om de toepasbaarheid van het Bibob-instrument verder te verbeteren.

In uw brief verzoekt u om een reactie op het wetsvoorstel en stelt u een aantal gerichte vragen over de vastgoedbepaling en de sluitingsbevoegdheid. In deze brief zullen wij aan de hand van de onderwerpen uit het concept wetsvoorstel onze reactie geven, waarbij tevens de gestelde vragen aan bod zullen komen. De reactie is afgestemd met de projectleiders van de Regionale Informatie en Expertisecentra (hierna: RIEC) Noord-Holland, Haaglanden/Hollands Midden, Rotterdam Rijnmond en Midden Nederland. Tevens heeft afstemming plaatsgevonden met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten.

Het stadhuis is bereikbaar per metro en tram (lijnen 9 en 14), halte Waterlooplein

Vastgoedtransacties

Op 26 november 2008 heeft u in een brief aan de voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal al kenbaar gemaakt dat vastgoedtransacties onder het toepassingsbereik van de Wet Bibob zullen komen. We zien dit als een positieve ontwikkeling. Voor zover wij kunnen beoordelen, biedt de voorgestelde uitbreiding voldoende mogelijkheden om op een adequate wijze, desgewenst, faciliteren van strafbare feiten door de overheid in de vastgoedsector te toetsen. Wel wijzen wij op een mogelijk knelpunt in het wetsvoorstel en de Memorie van Toelichting ten aanzien van mogelijke ABC-constructies die zich kunnen voordoen. Ter illustratie het volgende voorbeeld: een stuk grond kan namelijk door gemeente A in erfpacht worden uitgegeven aan persoon B. Persoon B komt positief door de Bibob-screening. Na afgifte van het recht op erfpacht verkoopt persoon B dit vervolgens aan persoon C. Persoon C is van slecht levensgedrag. Toetsing op grond van de Wet Bibob van persoon C is echter geen optie meer. Dit probleem kan deels door bestuursorganen worden ondervangen door in de algemene bepalingen behorende bij de vastgoedtransactie een 'doorverkoop-beding' op te nemen. Het is wenselijk om in de Memorie van Toelichting hier aandacht aan te besteden. Daarnaast merken wij op dat in de Memorie van Toelichting op pagina 6 de mogelijkheid van toepassing van de 'a-grond' niet vermeld wordt.

Of en zo ja in welke mate de mogelijkheden van het voorgestelde artikel inzake vastgoedtransacties (artikel 5a) geheel zullen kunnen worden benut is lastig vooraf in te schatten, zeker gezien het feit dat de transacties waarom het hier draait veelal complex van aard zijn en dus van de zijde van de Bibob-medewerkers het nodige aan expertise zullen vragen.

Voorstelbaar is dat vooral grote vastgoedtransacties en deelname van de gemeente aan samenwerkingsverbanden met onbekende partners aan een Bibob-toets onderworpen zullen worden. Daarbij is bovendien vanuit de G4 de verwachting dat Bibob-toetsingen vooral een rol zullen spelen bij de uitgifte van grond in erfpacht en de verhuur van grond, aangezien de typen transacties jaarlijks het meest regelmatig plaatsvinden. In hoeverre de voorgestelde wijzigingen van de Wet Bibob handvatten bieden om malafide praktijken in het vastgoed, zoals huisjesmelkerij, tegen te gaan, maar die mogelijkheden zullen wat ons betreft zeker worden onderzocht.

Sluitingsbevoegdheden

In het wetsvoorstel wordt een bevoegdheid voor de burgemeester gecreëerd om hem met een bestuurlijke sluitingsbevoegdheid in staat te stellen effectiever criminogene branches en activiteiten, die niet vergunningplichtig zijn, te weren.

Zoals reeds eerder is aangegeven op een ambtelijk overleg d.d. 19 november 2009 tussen uw ministerie en de G4 twijfelen wij aan de uitvoerbaarheid van de bevoegdheid. De wijze waarop thans vorm is gegeven aan de sluitingsbevoegdheid past naar ons oordeel niet in de systematiek van de toepassing van de Wet Bibob. In de Memorie van Toelichting wordt de focus gelegd op dan wel verbinding gelegd met (voorkomen van de aantasting van)

¹ Een bepaling die ziet op de overdracht voor ingebruikneming, waarin tot uiting komt dat een erfpachter toestemming nodig heeft van het College van Burgemeester en Wethouders wanneer overdracht plaats gaat vinden.

leefbaarheid. Leefbaarheid wordt in de toelichting niet duidelijk omschreven. Ook wordt gewezen op effecten als verloedering. Wij achten deze criteria niet werkbaar en niet passend binnen de Wet Bibob. Het geniet de voorkeur om daar waar 'leefbaarheid' wordt aangehaald, dit te vervangen door 'de bestuurlijke preventieve aanpak van criminaliteit'. Dit past meer in de Bibob-sfeer en het is zuiverder om aan te sluiten bij de nieuwe doelstelling van de Wet Bibob, namelijk de bestuurlijke preventieve aanpak van criminaliteit. Overigens geldt ook hier dat het criterium voor toepassing van de bevoegdheid helder dient te worden omschreven en geen ruimte zal dienen over te laten voor interpretatie.

Met klem willen wij benadrukken dat er zorgvuldig gekeken dient te worden of de sluitingsbevoegdheid niet aangemerkt kan worden als punitieve sanctie en hierdoor in strijd met Europese regelgeving² kan zijn. Zorgvuldige bestudering van de jurisprudentie van het Europese Hof op dit punt achten wij dan ook wenselijk. Wel wordt opgemerkt dat vanuit de G4 de behoefte aan mogelijkheden voor een bestuurlijke aanpak van criminaliteit in criminogene (niet vergunningplichtige) branches wordt onderschreven.

De G4 dringen er derhalve op aan dat de sluitingsbevoegdheid nog eens zorgvuldig zal worden bekeken. Daarbij kunnen, indien de sluitingsbevoegdheid de 'Europese toets' kan doorstaan, de volgende opties worden overwogen:

1. De sluitingsbevoegdheid vorm te geven als een last onder bestuursdwang, zodat deze beter past binnen de systematiek van de Wet Bibob.
2. De sluitingsbevoegdheid uit de Wet Bibob te laten en deze mee te nemen in de bredere discussie over de diverse (sluitings)bevoegdheden van de burgemeester in bijzondere wetten en in de Gemeentewet.

Ad 1. Wij wijzen er op dat de keuze voor een sluitingsbevoegdheid analoog aan artikel 174a Gemeentewet consequenties heeft voor de concrete uitwerking. Er bestaat in deze vorm slechts een keuze tussen sluiten en niet sluiten en er is geen mogelijkheid om een minder zware maatregel te treffen, er geldt bij de sluitingsbevoegdheid conform de Gemeentewet een plicht tot waarschuwen, et cetera. Wij geven in overweging of een redactie van het betreffende artikel die meer de bevoegdheid tot bestuursdwang zoals in artikel 13b Opiumwet volgt, niet beter op zijn plaats is.

Daarnaast vragen wij nog aandacht voor het volgende. In de Memorie van Toelichting op pagina 3 worden de bevoegdheid om bedrijfsmatige activiteiten te beëindigen dan wel de lokalen van waaruit deze activiteiten worden verricht te sluiten, genoemd. Dit lijkt te suggereren dat het om twee verschillende bevoegdheden gaat, terwijl dit niet de bedoeling kan zijn, zoals ook blijkt uit de toelichting op pagina 19. Ook hier geldt dat een bevoegdheid tot opleggen van een last onder bestuursdwang meer mogelijkheden biedt om bedrijfsmatige activiteiten te beëindigen, dan uitsluitend het sluiten van een lokaal.

Bij het voorgestelde artikel 7, tweede lid wordt aangegeven dat artikel 3, tweede tot en met vierde lid van overeenkomstige toepassing is. Wij missen hier echter andere belangrijke onderdelen uit de Wet Bibob, zoals artikel 3, zevende lid (minder mate van gevaar) en

² In het bijzonder artikelen 6 en 8 EVRM en artikel 1 Eerste Protocol bij het EVRM.

gebruikt om zelf een onderzoek te starten naar deze persoon. De vraag is in hoeverre dit wenselijk is.

Ten aanzien van de taken van de RIEC's die genoemd worden op pagina 10 en 11 van de Memorie van Toelichting verdient het ten aanzien van de derde taak aanbeveling op te nemen dat een RIEC enerzijds in samenwerking met het LBB hulp in de vorm van training en opleiding kan bieden bij de uitvoering van het 'eigen huiswerk'. Anderzijds kan het RIEC (en niet het LBB) expertise bieden op specifieke dossierinhoudelijke punten.

Tot slot merken wij op dat in de toelichting thans de Belastingdienst FIOD-ECD wordt vermeld als één van de convenantpartners. Het geniet de voorkeur om zowel de Belastingdienst als de FIOD-ECD apart te noemen, gelet op de verschillende verstrekingsregimes die worden gehanteerd.⁵ Daarnaast sluit dit aan bij artikel 27 Wet Bibob.

Maatregelen ter verbetering informatiepositie bestuur

Momenteel is het niet mogelijk dat leden van een externe bezwaarschriftencommissie kennis kunnen nemen van een Bibob-advies. Dit komt de bestuurlijke heroverweging niet ten goede. In het wetsvoorstel wordt de mogelijkheid opgenomen dat het Bibob-advies ook wordt verstrekt aan leden van een externe bezwaarschriftencommissie. Wij ervaren dit als positief.

In de Memorie van toelichting bij het oorspronkelijke wetsvoorstel (26 883, nr. 3) staat vermeld op pagina 44: *"Hierbij wordt aangetekend dat het voorgaande niet wegneemt dat de leden van de gemeenteraad gerechtigd zijn om kennis te nemen van een BIBOB-advies waarom het gemeentebestuur heeft gevraagd. Dit gelet op de wettelijke taak en bevoegdheden van de raad."* In artikel 28 Wet Bibob (geheimhoudingsplicht) staan de leden van de gemeenteraad echter niet vermeld als uitzondering, en mogen dus het advies niet inzien. Wellicht is het aan te bevelen om deze strijdigheid tussen de wettekst en de oorspronkelijke Memorie van Toelichting met de onderhavige wetswijziging weg te nemen.

In het wetsvoorstel wordt geen aandacht besteed aan de afstemming tussen de Wet Bibob, de Wet justitiële en strafvorderlijke gegevens (hierna: Wjsg) en het Besluit justitiële gegevens zoals aangekondigd in uw brief d.d. 26 november 2008 aan de voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal. Het gaat hierbij om de mogelijkheid tot rechtstreekse verstrekking van strafvorderlijke gegevens aan een bestuursorgaan. Voor zover wij hebben kunnen overzien heeft er nog geen nadere afstemming plaatsgevonden. In dat kader vragen wij nogmaals aandacht voor het uitwisselen van strafvorderlijke gegevens op grond van artikel 39f, eerste lid, onder d Wjsg, óók over de zakenpartners (zoals een financier of pandeigenaar).

Verbetering rechtsbescherming

Ter verbetering van de rechtsbescherming van een betrokkene (aanvrager/exploitant) wordt in het wetsvoorstel opgenomen dat aan de betrokkene een afschrift van het Bibob-

⁵ De Belastingdienst heeft een verstrekingsregime op grond van de Algemene wet inzake rijksbelastingen, de FIOD-ECD heeft een verstrekingsregime op grond van de Wet politiegegevens.

advies wordt verstrekt. Dit punt is onder meer door de gemeente Amsterdam aangekaart in het rapport 'Vijf jaar Bibob in Amsterdam'.⁶ Wij zien dit als een positieve ontwikkeling.

Het wetsvoorstel gaat echter voorbij aan de rechtsbescherming van de 'derden', zoals een financier of zakenpartner. Het geniet de voorkeur om in artikel 28 Wet Bibob tevens op te nemen dat aan 'derden' een afschrift wordt verstrekt van de passages uit het Bibob-advies die betrekking hebben op hen en gebruikt zijn ter motivering van een voornemen dan wel besluit.

Gelet op het voorgaande vragen wij extra aandacht voor de geheimhoudingsplicht die volgt uit artikel 28 Wet Bibob. Het is wenselijk om in de Memorie van Toelichting dan wel in de wettekst te wijzen op de consequentie die schending van de geheimhoudingsplicht met zich meebrengt.

Termijnen en aanvullende adviezen

In de praktijk is gebleken dat het LBB niet altijd een advies kan uitbrengen binnen de maximale wettelijke termijn van acht weken. Uit het wetsvoorstel en de Memorie van Toelichting blijkt dat de adviestermijn van acht weken, voor complexe adviezen, zal worden verlengd met vier weken. Dit betekent dus ook dat de beslistermijn van de bestuursorganen verder kan worden opgeschort, indien het LBB niet binnen acht weken kan adviseren. Wij vinden dit een positieve ontwikkeling. Wij stellen voor dat het LBB, indien het van de mogelijkheid gebruik maakt om de termijn te verlengen met deze vier weken, de gemeente echter wel schriftelijk en gemotiveerd hiervan uiterlijk in de zevende week van het onderzoek op de hoogte stelt. Dit in het kader van de algemene beginselen van behoorlijk bestuur en om te voorkomen dat het onderzoek in de praktijk standaard twaalf weken in beslag zal nemen.

Wij zijn echter van mening dat ook in die gevallen waarbij een bestuursorgaan zich op grond van artikel 3:9 Awb ten aanzien van de inhoud van een Bibob-advies dient te vergewissen bij het LBB wettelijke termijnen gehanteerd dienen te worden. Wij stellen voor om bij vragen in het kader van de vergewisplicht⁷ een termijn van vier weken te hanteren. Hierbij geldt dan dat ook de beslistermijn van het bestuursorgaan wordt opgeschort met vier weken. Wij wijzen nogmaals op het feit dat het vergewissen in verschillende fasen van de behandeling van de procedure aan de orde kan zijn: 1. na ontvangst van een Bibob-advies, 2. na ontvangst van een zienswijze en 3. in de bezwaarschriftenprocedure.

Landelijk register

In het wetsvoorstel is gekozen voor een lichte variant van een landelijk register, waarin alleen de persoonsgegevens van de betrokken ondernemer, de gegevens van het bedrijf of pand van die ondernemer en de uitkomst van het Bibob-advies worden opgenomen.

Wij zien geen meerwaarde in een landelijk register zoals thans wordt voorgesteld. Wij zien hierin juist een nadeel voor aanvragers c.q. exploitanten van goede wil. De situatie kan zich voordoen dat een aanvrager zich niet bewust is van de antecedenten van zijn zakenpartner of financier. Indien er vervolgens een Bibob-advies wordt uitgebracht met de

⁶ Het rapport 'Vijf jaar Bibob in Amsterdam, goede zaken, slechte zaken' is op 25 mei 2009 aan u verstrekt en bevat aanbevelingen tot verbetering van de Wet Bibob.

⁷ Het gaat hierbij om gevallen waarin het LBB niet een geheel nieuwe afweging hoeft te maken over de mate van gevaar, maar slechts ten aanzien van gerichte vragen antwoord kan geven.

